

CHƯƠNG TRÌNH THỰC HÀNH CÔNG TÁC XÃ HỘI NHÓM TRONG TRƯỜNG HỌC CỦA KHOA CÔNG TÁC XÃ HỘI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI

Tô Phương Oanh* và Trịnh Phương Thảo
Khoa Công tác Xã hội, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Tóm tắt. Chương trình thực hành Công tác xã hội nhóm tại các trường học hiện nay của Khoa Công tác Xã hội (CTXH) Trường Đại học Sư phạm Hà Nội (ĐHSPHN) đã có những thành công đáng ghi nhận, tạo được niềm tin và vị trí đối với các trường học mà Khoa đã đưa sinh viên xuống thực hành. Bằng phương pháp phân tích báo cáo thực hành nhóm của sinh viên tại trường học, phương pháp phỏng vấn sâu với giáo viên, quản lý tại trường thực hành, nhóm tác giả rút ra những thuận lợi, khó khăn và kết quả đã đạt được của hoạt động thực hành công tác xã hội nhóm của sinh viên. Trên cơ sở đó, nhóm tác giả đưa ra các đề xuất để khoa CTXH trường ĐHSPHN đang từng bước hoàn thiện và tập trung cho việc phát triển CTXH học đường nói chung và thực hành CTXH nhóm nói riêng, coi đây là hoạt động ứng dụng trọng tâm - một trong những hướng đi chiến lược của Khoa và Nhà trường.

Từ khóa: thực hành, công tác xã hội nhóm, công tác xã hội trường học.

1. Mở đầu

CTXH trường học đã được xã hội nhìn nhận và đặt ra với tính cấp thiết của nó khi mà hàng loạt các vấn đề nổi cộm đang hàng ngày, hàng giờ xảy ra với học sinh như: Nghiện game, mạng xã hội; Bạo lực học đường, vô lễ với thầy cô; Học kém; Vi phạm quy chế học, thi cử; Yêu sớm và quan hệ tình dục không an toàn, mang thai ngoài ý muốn; Bỏ học; Tự tử; Vi phạm pháp luật; Tôn thương trong các mối quan hệ gia đình – học đường; Hiểu nhầm lí tưởng sống, sống buông thả, coi thường các giá trị đạo đức, lối sống đẹp, không biết cách thể hiện bản thân; Thiếu định hướng trong cuộc sống, định hướng nghề nghiệp... những vấn đề đáng báo động là vậy tuy nhiên CTXH trường học chưa được nhìn nhận và quan tâm đúng mức, chưa có cơ chế thống nhất trong các nhà trường.

Mô hình CTXH trường học được thực hiện với các chức năng cụ thể: Phòng ngừa (*thực hiện những hoạt động truyền thông, giáo dục, tư vấn giúp học sinh, giáo viên và phụ huynh nhận biết và phòng ngừa các hình thức xâm hại/bóc lột/xao nhãng đối với học sinh, tăng cường kĩ năng sống, giá trị sống, nâng cao hiểu biết xã hội cho học sinh...*); Can thiệp sớm (*thực hiện những hoạt động hỗ trợ nhóm học sinh có nguy cơ và thầy cô, phụ huynh có được kĩ năng bảo vệ/tự bảo vệ khỏi bị xâm hại/bóc lột/xao nhãng đối với học sinh*); Hỗ trợ và phục hồi (*thực hiện những hoạt động để giải quyết những ảnh hưởng/tác động của các vấn đề xã hội tiêu cực đối với nhóm học sinh bị tổn thương có sự tham gia của các nguồn lực*).

Đứng trước thực tế, các nghiên cứu đã chỉ ra rằng việc chuẩn bị cho các nhân viên xã hội nói chung đòi hỏi một chương trình giảng dạy tích hợp của lí thuyết hàn lâm, lí thuyết thực hành hiện tại và các cơ hội thực hành tại hiện trường. Vai trò cơ bản của trải nghiệm thực tế là tạo cơ

Ngày nhận bài: 25/4/2022. Ngày sửa bài: 2/5/2022. Ngày nhận đăng: 17/5/2022.

Tác giả liên hệ: Tô Phương Oanh. Địa chỉ e-mail: tophuongoanh@gmail.com

hội cho sinh viên tích hợp lý thuyết và thực hành (Brown, Karley, & Vitali, 2002). Gitterman (1989) lưu ý rằng nhiệm vụ chính của nghề công tác xã hội là "chuyển đổi kiến thức và hiểu được thực hành, các nguyên tắc và hành vi". Kinh nghiệm thực hành là một khía cạnh không thể thiếu của giáo dục công tác xã hội. Rất ít ngành nghề, đặc biệt là ở bậc đại học, dành thời gian và năng lượng cho đào tạo thực hành mà công tác xã hội thực hiện. Tuy nhiên, kinh nghiệm thực địa, những gì thực sự xảy ra trong thực tế và đánh giá của các sinh viên trong quá trình này, vẫn là một lĩnh vực tương đối chưa được khám phá. Carolyn Knight (2017) nhấn mạnh sự cần thiết của các trường học và các chương trình công tác xã hội để hợp tác chặt chẽ hơn với kiểm huấn viên và cơ sở thực hành để đảm bảo rằng sinh viên được tạo cơ hội thích hợp để thực hành làm việc nhóm, đồng thời cần phải chú ý nhiều hơn đến việc đảm bảo rằng các cơ hội thực hành tại hiện trường phản ánh chiều sâu và bề rộng của phương thức nhóm và bổ sung cho việc học tập trong lớp học.

Tại Việt Nam, trong hoạt động đào tạo ngành Công tác xã hội, kỹ năng thực hành đóng vai trò mang tính quyết định hình thành ý thức, thái độ nghề nghiệp bên cạnh phương pháp, kiến thức, kỹ năng làm việc của sinh viên (Hoàng Thị Thu Hoài và cs. 2018). Để đáp ứng nhu cầu này, vai trò hỗ trợ, hợp tác của các cơ sở thực hành với nhà trường trong suốt quá trình đào tạo là rất quan trọng. Cơ sở thực hành là nơi thuận lợi để sinh viên áp dụng được khối kiến thức đã học với từng đối tượng cụ thể (Nguyễn Hữu Tân, 2018). Việc học tập thông qua thực hành giúp sinh viên ứng dụng kiến thức đã học một cách cụ thể, hiểu rõ hơn về nghề nghiệp và hình thành nên kỹ năng CTXH của mình (Kiều Văn Tu, 2015). Tuy nhiên, các nghiên cứu tại Việt Nam tập trung vào hoạt động thực hành thực tập nói chung trong khi nghiên cứu về hoạt động thực hành công tác xã hội nhóm chưa được đề cập đến.

Khoa CTXH Trường Đại học Sư phạm Hà Nội hiểu được tầm quan trọng của mô hình CTXH trường học và ý thức được trách nhiệm trong việc đào tạo đội ngũ nhân viên CTXH có trình độ, tay nghề để hỗ trợ, giúp đỡ cho các nhà trường. Chính vì thế trong những năm gần đây, Khoa đã từng bước xây dựng chương trình thực hành cho sinh viên CTXH tại các trường học để đưa gần hơn lý thuyết CTXH vào thực tiễn sinh động. Chương trình thực hành CTXH nhóm được sinh viên, giáo viên thử nghiệm, từng bước hoàn thiện và có hiệu quả thiết thực tại các nhà trường trong thời gian qua.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Giới thiệu chung về chương trình

Trong 10 năm Khoa CTXH Trường Đại học Sư phạm Hà Nội được thành lập và hoạt động, hiểu được tầm quan trọng của vấn đề thực hành, thực tập trong các trường học, Khoa CTXH không ngừng mở rộng mạng lưới, hoàn thiện tài liệu hướng dẫn và tìm tòi cách thức vận dụng linh hoạt cho chương trình thực hành CTXH theo đặc thù các trường. Có thể nói, thực hành CTXH trong các trường học là một trong những ưu tiên hàng đầu của Khoa CTXH trường đại học Sư phạm Hà Nội trong bối cảnh hiện nay.

Với 3 phương pháp thực hành là CTXH cá nhân, CTXH nhóm và CTXH với tổ chức và phát triển cộng đồng, trong thời gian qua Khoa đang thử nghiệm và chọn lựa ứng dụng chương trình thực hành CTXH nhóm trong các trường học. Tính cho đến nay khoa CTXH Trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã và đang ứng dụng mô hình thực hành công tác xã hội nhóm ở nhiều trường học, cấp học trên nhiều khu vực. Trong đó có thể kể đến 10 trường học mà sinh viên khoa CTXH đã tham gia thực hành CTXH nhóm trên địa bàn thành phố Hà Nội như trường THCS Nguyễn Siêu (K60); THCS và THPT Nguyễn Bình Khiêm (K60, K61, K63, K65, K67); THCS Đoàn Thị Điểm (K61); Tiểu học, THCS và THPT Nguyễn Tất Thành (K62, K63); THPT chuyên Sư phạm Hà Nội (K63); Tiểu học, THCS, THPT Lê Quý Đôn (K64, K65, K66); THPT Việt Úc (K64); THPT Hoàng Long (K66), THCS Văn Canh (K67), THCS Đình Xuyên (K69).

Ngoài những lần thực hành CTXH nhóm, trong quá trình thực tập cuối khóa, nhiều sinh viên đã rất chủ động trong việc liên hệ các trường để thực hành, kết nối công việc. Thời gian tới, Khoa sẽ tiếp tục ký kết mở rộng mạng lưới trường học để đáp ứng được chương trình đào tạo cử nhân CTXH có quy mô, chất lượng cao thích ứng xu hướng phát triển thời đại mới.

Sinh viên thực hành chương trình CTXH nhóm được chia thành các đoàn, mỗi đoàn từ 10 - 15 sinh viên do một giáo viên của khoa CTXH phụ trách hướng dẫn, mỗi đoàn chia thành 5 nhóm nhỏ. Mỗi nhóm nhỏ, sinh viên sẽ làm việc với nhau để thống nhất trợ giúp một nhóm đối tượng học sinh cụ thể tại các trường nơi sinh viên thực hành. Nhóm học sinh đó có thể là một lớp học, một câu lạc bộ, một tổ đội nhóm đã được thành lập từ trước, cũng có thể là các nhóm nhỏ có chung những vấn đề cần được hỗ trợ theo đánh giá của giáo viên và sinh viên thực hành cũng như mong đợi của học sinh và nhà trường. Những hoạt động trợ giúp ban đầu là các hoạt động truyền thông, tư vấn, giáo dục tăng cường kỹ năng sống, giá trị sống, nâng cao hiểu biết xã hội cho học sinh. Sinh viên CTXH trong giai đoạn này cũng phải thiết lập mối quan hệ, dần dần khẳng định vị trí của mỗi cá nhân, của nhóm, của sinh viên ngành CTXH tại các trường học.

Thời gian được thực hiện linh hoạt trong các tuần học của sinh viên. Mỗi tuần sinh viên đến cơ sở thực hành 3 – 4 buổi và thực hành CTXH nhóm liên tục trong 6 tuần quy định. Kế hoạch thực hành do sinh viên cùng nhóm học sinh xác lập.

Chương trình thực hành CTXH nhóm tại trường học giúp sinh viên hiểu được tâm lý nhóm, năng động nhóm và kỹ năng điều hòa sinh hoạt nhóm, từ đó sinh viên vận dụng linh hoạt để can thiệp trợ giúp nhóm đối tượng là học sinh tại các trường học nhằm đạt được những mục tiêu đặt ra theo kế hoạch đã dự định và rút ra những kinh nghiệm, bài học thực tế với tư cách là một nhân viên công tác xã hội trong trường học.

Mục tiêu của học phần thực hành công tác xã hội nhóm trong trường học: Về kiến thức sinh viên phải nắm rõ quy định về thực hành công tác xã hội nhóm trong trường học; Hiểu được các loại hình nhóm và những hình thức can thiệp, trợ giúp phù hợp với từng nhóm học sinh cụ thể; Hiểu và vận dụng hợp lý tiến trình tác nghiệp của phương pháp công tác xã hội nhóm với nhóm học sinh trong các trường học, cấp học, khối học; Nắm vững nguyên tắc và vai trò của nhân viên công tác xã hội trong trợ giúp nhóm thân chủ là đối tượng học sinh. Về kỹ năng sinh viên vận dụng linh hoạt và hiệu quả các kỹ năng tác nghiệp của phương pháp công tác xã hội nhóm để trợ giúp nhóm đối tượng là học sinh trong các trường học; Lượng giá được quá trình can thiệp trợ giúp nhóm, viết báo cáo và đưa ra được những kiến nghị, đề xuất. Về thái độ giúp sinh viên có cách nhìn đúng đắn về công việc của nhân viên CTXH trong các trường học từ đó có thái độ tích cực, rèn luyện về nhân cách, lối sống, phát triển tình yêu nghề nghiệp để trở thành một nhân viên CTXH vừa hồng vừa chuyên.

Sinh viên phải tham dự đầy đủ, chuẩn bị tích cực trong các giờ giảng và các buổi tổ chức thảo luận/kiểm huấn/sinh hoạt nhóm cùng giáo viên hướng dẫn và kiểm huấn viên; Nghiêm chỉnh chấp hành Quy định thực hành của Khoa và nhà trường, quy định của các cơ sở thực hành; Duy trì mối quan hệ tốt đối với kiểm huấn viên, cán bộ, giáo viên, học sinh tại các trường học nơi sinh viên đến thực hành; Thể hiện thái độ của nhân viên công tác xã hội chuyên nghiệp trong quá trình làm việc với nhóm học sinh tại các trường học; Hoàn thành các bài tập, báo cáo thực hành đúng thời gian quy định; Kịp thời thông báo cho kiểm huấn viên và giáo viên hướng dẫn về những vấn đề phát sinh mà sinh viên không thể tự giải quyết được trong quá trình thực hành. Khuyến khích sinh viên thực hiện các hoạt động sáng tạo như: thiết lập mối quan hệ với cơ sở, các hoạt động tình nguyện, giúp sức cùng cơ sở, thực hiện các hoạt động giao lưu văn hóa - văn nghệ, thể dục thể thao...

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu được triển khai bằng hai phương pháp: phân tích tài liệu và phỏng vấn sâu.

- Phương pháp phân tích tài liệu: phân tích báo cáo thực hành công tác xã hội nhóm của sinh viên.

Để đảm bảo tính tổng quát, nhóm tác giả lấy ngẫu nhiên 300 báo cáo thực hành công tác xã hội nhóm của 300 sinh viên 6 khoá từ K63 – K69, trừ K68 do sinh viên K68 không tham gia thực hành công tác xã hội nhóm tại các trường học do giãn cách xã hội vì đại dịch Covid. Số lượng các báo cáo được phân bổ đều ở mỗi khoá dựa trên số lượng trường thực hành/ thực tập của các khoá. Việc phân tích các báo cáo tập trung vào sự đánh giá của sinh viên về cơ sở thực hành thực tập về các khía cạnh: địa điểm thực tập, thời gian thực tập, các thủ tục hành chính với cơ sở, sự kiểm huấn của kiểm huấn viên tại cơ sở, sự tương tác với đối tượng thực hành.

	25 báo cáo	25 báo cáo
K63	THCS và THPT Nguyễn Bình Khiêm	THCS và THPT Nguyễn Tất Thành
K64	THCS, THPT Lê Quý Đôn	THPT Việt Úc (K64)
K65	THCS và THPT Nguyễn Bình Khiêm	THCS, THPT Lê Quý Đôn
K66	THCS, THPT Lê Quý Đôn	THPT Hoàng Long (K66)
K67	THCS và THPT Nguyễn Bình Khiêm	THCS Vân Canh (K67),
K69	THCS Đình Xuyên (K69).	(Do Covid nên chỉ liên hệ 1 trường)

- Phương pháp phỏng vấn sâu:

Để có sự đánh giá đa chiều về việc thực hành nhóm của sinh viên, nhóm nghiên cứu tổ chức phỏng vấn sâu với 18 giáo viên chủ nhiệm lớp với vai trò là kiểm huấn viên cơ sở và các nhà quản lý trường học (hiệu trưởng, hiệu phó) tại 07 trường là cơ sở thực hành của sinh viên K63-K69 (trừ K68). Nội dung phỏng vấn sâu tập trung vào việc đánh giá kiến thức, thái độ, kỹ năng, sự tuân thủ quy định và kết quả thực hành nhóm của sinh viên tại cơ sở.

2.3. Kết quả nghiên cứu

2.3.1. Thuận lợi khi thực hành tại các trường học

Địa điểm mà Khoa CTXH Trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã lựa chọn cho sinh viên thực hành học phần CTXH nhóm đều là những địa điểm phù hợp nằm trong khu vực bán kính 10 km so với Trường đào tạo nên rất thuận tiện cho việc đi lại của sinh viên.

Đội ngũ giáo viên hướng dẫn thực hành của Khoa nhiệt tình, trách nhiệm và chuyên biệt, mỗi thầy cô hướng dẫn một đoàn khoảng 10 - 15 sinh viên nên có thể nắm bắt, hướng dẫn, quản lý sinh viên được kịp thời, sâu sát đồng thời có sự trao đổi, lượng giá sinh viên thường xuyên với các cán bộ quản lý, giáo viên chủ nhiệm tại các trường nơi sinh viên thực hành nên cơ chế đánh giá rõ ràng, việc nắm bắt và triển khai các yêu cầu, nhiệm vụ với trường thực hành cũng thuận tiện, cởi mở hơn.

Những trường học nơi sinh viên đến thực hành đều tạo điều kiện, quan tâm đối với sinh viên từ việc tiếp nhận, giới thiệu, định hướng chương trình hoạt động, giao nhiệm vụ cho cả đoàn cho tới công tác đánh giá, tổng kết rút kinh nghiệm cho quá trình thực hành. Cán bộ quản lý, giáo viên phụ trách giám sát sinh viên tại trường luôn nghiêm khắc, tận tình giúp sinh viên từng bước làm quen, tìm hiểu và thích nghi với môi trường làm việc mới. Học sinh trong trường thân thiện, hòa đồng, cởi mở, tích cực tham gia hưởng ứng các hoạt động của sinh viên. *“Chúng tôi đánh giá cao sinh viên CTXH trường Đại học Sư phạm Hà Nội so với sinh viên các trường khác khi đến thực hành bởi tinh thần thái độ tốt của sinh viên, đồng thời chúng tôi nhận thấy sự*

tận tâm, trách nhiệm của đội ngũ thầy cô hướng dẫn thực hành của khoa CTXH trường Đại học Sư phạm, chúng tôi yên tâm vì có sợi dây gắn kết ấy” – chia sẻ của cô Hiệu trưởng trường THCS Vân Canh

Bản thân sinh viên CTXH là những sinh viên tâm huyết, năng động, sáng tạo, nhiệt tình, cầu thị, ham học hỏi, luôn sẵn sàng làm tất cả các công việc được giao. Có tác phong, thái độ đúng mực. Luôn giữ vững niềm tin yêu với nghề nghiệp mình lựa chọn và dành nhiều thời gian để học hỏi cũng như thiết lập mối quan hệ tốt đẹp với nhà trường.

Sinh viên được nhà trường dành cho một khoản kinh phí nhỏ để hỗ trợ, bồi dưỡng cho các cơ sở và kiểm huấn viên nơi sinh viên đến thực hành cũng đã tạo điều kiện giúp cho việc thực hành của sinh viên được thuận lợi hơn.

2.3.2. Khó khăn khi thực hành tại các trường học

Các trường sinh viên đến thực hành chưa có phòng CTXH nên các khóa sinh viên đã thực hành tại các trường với chương trình công tác xã hội nhóm, phía các trường chưa thực sự hiểu đúng về vai trò của nhân viên công tác xã hội và có những kì vọng chưa phù hợp với sinh viên khi tham gia thực hành. Ban lãnh đạo, cán bộ, giáo viên, học sinh nhìn nhận sinh viên khoa CTXH Trường Đại học Sư phạm Hà Nội như sinh viên thực tập sư phạm cho nên có những yêu cầu và mong chờ được áp dụng với một giáo viên tương lai khi cho các em tham gia dự giờ, tham gia công tác chủ nhiệm lớp, tham gia soạn bài, hỗ trợ giờ bán trú, giờ truy bài... mặc dù đã có những trao đổi từ trước, tuy nhiên từ phía bản thân sinh viên và các thầy cô hướng dẫn gặp không ít trở ngại, khó khăn và phải thể hiện linh hoạt trong tình hình thực tế và mất nhiều thời gian để khẳng định vị trí ngành CTXH.

Các trường sinh viên CTXH đã thực hành đều là những trường điểm, học sinh được gia đình và nhà trường đặt cao kì vọng về thành tích học tập và bản thân học sinh khá chắc chắn, luôn dò xét nên sinh viên thực hành CTXH không khỏi lo lắng trước áp lực về tuổi tác chênh lệch không nhiều và năng lực, kiến thức, trình độ hiểu biết, khả năng hùng biện, kì vọng của các đối tượng học sinh.

Vì là một ngành mới và chưa có trường thực hành nào có đội ngũ kiểm huấn viên có trình độ chuyên môn CTXH trường học nên sinh viên phải tự tìm tòi, tự nghiên cứu để nâng cao kiến thức chuyên môn và luôn phải tự điều phối các mong chờ của các nhà trường để phù hợp với mục tiêu đặt ra của ngành học, môn học thực hành.

Sinh viên thực hành chương trình CTXH nhóm là những sinh viên đầu năm thứ 3 nên những kiến thức, kĩ năng chuyên sâu về CTXH trường học, học sinh... chưa được sinh viên trang bị kĩ càng, hơn nữa đây đa số là lần thực hành đầu tiên tại trường học nên sinh viên không khỏi ngỡ ngàng, lo lắng, với kinh nghiệm thực tiễn còn hạn chế nên hiệu quả công việc chưa thực sự như mong muốn. T.T.V K67 chia sẻ: *“2 tuần đầu em cảm thấy rất lúng túng, không biết cách trao đổi với học sinh thế nào cho phù hợp. Khi đứng trước lớp em thấy choáng ngợp, mất bình tĩnh, lo sợ. Những ánh mắt dò xét, mong đợi, kì vọng... của các em đã có lúc khiến em không biết cách ứng xử thế nào cho phù hợp...”*

Vì học tín chỉ nên thời gian nhóm sinh viên sắp xếp làm việc với nhau để triển khai thực hành CTXH gặp khó khăn do trong nhóm sinh viên có lịch học khác nhau. Hơn nữa thời gian để sinh viên tiếp cận thực hành với các nhóm học sinh vẫn còn rất ít, chưa thực sự được chủ động vì còn vướng những quy định của chương trình học, thời khóa biểu và các hoạt động khác của các em học sinh nên sinh viên chưa có nhiều dịp để phát huy hết khả năng cũng như vận dụng được những kiến thức của bản thân. Đặc biệt trong thời gian giãn cách vì dịch bệnh covid, với việc thực hành trực tuyến cũng tạo nên những rào cản không nhỏ, N.T.H.G K69 chia sẻ: *“Nhóm em đã cố gắng họp bàn thống nhất nội dung và lên chương trình để tổ chức các buổi sinh hoạt nhóm cho học sinh, tuy nhiên GVCN lớp không sắp xếp được cho chúng em như mong đợi vì*

phải đảm bảo kế hoạch giảng dạy của nhà trường vì vậy sự tiếp cận để tìm hiểu trợ giúp cho nhóm học sinh không được hiệu quả, quản lí và nắm bắt tâm lí học sinh khó khăn hơn khi online”.

Thời gian dành cho chương trình thực hành CTXH nhóm sắp xếp xen kẽ cùng với thời gian học lí thuyết trên ghế giảng đường nên sinh viên cũng gặp những khó khăn nhất định. Việc sinh viên phải di chuyển đảm bảo thời gian thực hành đúng giờ tại cơ sở, đồng thời không được muộn giờ khi học lí thuyết trên giảng đường khiến nhiều em mệt mỏi; chưa kể đến những yêu cầu khi có những hoạt động phát sinh tại cơ sở thực hành cần sự tham gia của sinh viên đã ảnh hưởng không nhỏ tới việc có mặt đúng đủ thời gian trên lớp học với các môn lí thuyết. Có thời điểm quá nhiều hoạt động đoàn, hội, những việc làm thêm khiến sinh viên không biết sắp xếp, điều phối các nhiệm vụ sao cho hợp lí, ảnh hưởng không ít đến kết quả thực hành.

Việc sinh viên thực hành chỉ trong 6 tuần và thời gian gặp trực tiếp nhóm đối tượng học sinh không nhiều nên việc vận dụng tiến trình CTXH nhóm có nhiều hạn chế. Sinh viên mới chỉ tìm hiểu được những thông tin nhóm cơ bản, tham gia làm quen, thiết lập mối quan hệ ban đầu, đồng thời có những phát hiện và tổ chức được một số hoạt động nhỏ trong hỗ trợ phòng ngừa như truyền thông, tư vấn, giáo dục giúp học sinh tăng cường kĩ năng sống, giá trị sống, nâng cao hiểu biết xã hội và phòng tránh một số vấn nạn học đường như bạo lực học đường, nghiện game, nghiện internet, nghiện chất kích thích...

2.3.3. Những kết quả đạt được khi thực hành tại các trường

Trong quá trình vận dụng chương trình CTXH nhóm tại các trường học, đa số sinh viên đã có những tiến bộ và thành công nhất định theo mục đích và mục tiêu đặt ra ban đầu.

Được làm quen, tiếp xúc, trải nghiệm với môi trường làm việc mới, sinh viên đã từng bước học hỏi và đúc rút được rất nhiều kinh nghiệm quý báu từ thực tế cũng như làm sáng rõ những kiến thức lí thuyết đã được trang bị trên ghế nhà trường. Các thành viên trong nhóm sinh viên biết cách tương tác với nhau để đạt hiệu quả cao trong công việc, ngày một thân thiết, gắn bó.

Tuy thời gian và điều kiện còn nhiều hạn chế nhưng sinh viên đã cố gắng nỗ lực để có thể truyền tải những chủ đề, thông điệp thiết thực tới nhóm học sinh tại các trường, truyền thông nâng cao nhận thức cho các em về CTXH học đường, kĩ năng sống, giá trị sống, giáo dục sức khỏe sinh sản, định vị bản thân, định hướng nghề nghiệp, lí tưởng cuộc đời, sống tích cực, xây dựng môi trường thân thiện ... Bước đầu tạo nên sự gắn bó, hợp tác giữa nhóm học sinh, thầy cô giáo tại trường và sinh viên CTXH.

Nhóm sinh viên đã để lại được ấn tượng tốt đối với nhà trường, tạo nên mối liên kết bền chặt giữa Khoa công tác xã hội Trường Đại học Sư phạm Hà Nội và các trường nơi sinh viên đến thực hành đồng thời giúp nhà trường hiểu biết về CTXH học đường và có những định hướng mới cho công tác hỗ trợ cho học sinh, cán bộ giáo viên, phụ huynh của nhà trường.

Giáo viên hướng dẫn thực hành, sinh viên khoa CTXH đã cùng trao đổi với ban lãnh đạo, cán bộ, giáo viên trong trường để xây dựng những chương trình hoạt động hỗ trợ cho học sinh, giáo viên trong toàn trường phù hợp và hiệu quả, giúp môi trường học đường thân thiện, hạnh phúc hơn, đặc biệt sự tương tác nhóm mạnh mẽ, tích cực hơn.

Khoa CTXH trường Đại học Sư phạm Hà Nội từng bước hoàn thiện, khẳng định được chương trình và chất lượng trong đào tạo đội ngũ nhân viên CTXH phục vụ cho các trường học, góp phần thúc đẩy ngành CTXH, tạo sự ổn định và phát triển xã hội.

2.4. Đề xuất khuyến nghị

Để ứng dụng mô hình CTXH nhóm đạt hiệu quả hơn tại các trường học cần chú ý một vài điểm quan trọng sau:

Về phía các trường học – cơ sở tiếp nhận sinh viên thực hành

Xây dựng mối quan hệ hợp tác chính thức giữa các trường là cơ sở thực hành và trường Đại học Sư phạm Hà Nội ở các khía cạnh sau: ký kết hợp đồng thực hành, xây dựng kế hoạch và tạo điều kiện/ cơ hội thực hành cho sinh viên, tăng cường sự hợp tác chuyên môn, kinh nghiệm giữa cán bộ phụ trách phòng CTXH với giảng viên/ cán bộ khoa Công tác xã hội.

Ngoài ra, các trường thực hành cần nhắc đến việc xây dựng phòng CTXH học đường để ứng dụng các hoạt động CTXH nhóm trong việc hỗ trợ học sinh và giáo viên toàn trường.

Về phía Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội đánh giá cao vai trò của hoạt động thực hành với ngành Công tác xã hội – một nghề nghiệp chuyên môn và thể hiện thông qua việc: xây dựng phòng thực hành CTXH tại trường Đại học, các trường trực thuộc; tạo điều kiện Giảng viên, cán bộ được đào tạo và tự đào tạo, nghiên cứu khoa học về CTXH học đường; tăng giờ thực hành trong chương trình đào tạo sinh viên khoa CTXH; xây dựng cơ chế kinh phí với các cơ sở thực hành thực tế hơn; vận động chính sách phát triển mô hình CTXH trường học và hoàn thiện đội ngũ nhân viên CTXH học đường.

Về phía Khoa Công tác xã hội – Đại học Sư phạm Hà Nội

Khoa Công tác xã hội chủ động xây dựng chương trình đào tạo ở các mặt sau: đề xuất tăng cường thời gian thực hành cho sinh viên, xây dựng các tiết kỹ năng, thực hành kết hợp với các môn học lý thuyết, bổ sung tiết rèn luyện nghiệp vụ chuyên ngành/ thực hành với trường hợp cụ thể; xây dựng các chương trình tình nguyện, giao lưu cho sinh viên giữa các trường đào tạo trong nước, ngoài nước.

Bên cạnh đó, Khoa nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên, giáo viên thực hành qua việc tổ chức các buổi seminar, workshop, hội thảo; tổ chức chương trình trao đổi chuyên môn với các trường đào tạo CTXH trong và ngoài nước; tìm kiếm các nguồn tài chính hỗ trợ xây dựng tài liệu, giáo trình và các đề tài nghiên cứu các cấp về các vấn đề trong trường học và CTXH nhóm trợ giúp các đối tượng trong trường học; xây dựng đề án tư vấn, hỗ trợ xây dựng mô hình CTXH học đường, CTXH nhóm cho các trường đã nhận sinh viên thực hành của Khoa .

Về phía sinh viên Khoa Công tác Xã hội

Sinh viên Khoa Công tác xã hội cần chủ động, tích cực việc giáo dục, tự giáo dục thái độ yêu nghề, nhiệt huyết, cầu thị và trách nhiệm với nghề, thực hành nghề, giữ vững đạo đức nghề trong mối quan hệ với đối tượng thân chủ và với kiểm huấn viên, cơ sở thực hành. Sinh viên cũng cần tự phát triển tinh thần đoàn kết, hợp tác khi làm việc nhóm.

Sinh viên cần rèn luyện và phát triển kiến thức chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp, kỹ năng mềm, giá trị sống để hoàn thiện bản thân, hỗ trợ cho tiến trình giúp đỡ học sinh thông qua việc tham gia các câu lạc bộ, đội nhóm sinh viên của Khoa, của Trường và tình nguyện tại các tổ chức phi chính phủ, cơ sở đào tạo...; chủ động tìm hiểu các cơ sở thực hành, các trường học để kết nối, học hỏi và định hướng phát triển nghề nghiệp cho bản thân sau khi tốt nghiệp.

3. Kết luận

Trải qua các chương trình thực hành công tác xã hội nhóm tại các trường học, có thể thấy rằng sinh viên CTXH đã nâng cao hơn tầm hiểu biết, giúp các em từng bước soi rọi những kiến thức lý thuyết đã được tiếp nhận trên ghế giảng đường với thực tế cuộc sống sinh động. Chính quá trình trải nghiệm quý báu ấy sẽ hun đúc tình cảm và trách nhiệm nghề nghiệp đối với mỗi sinh viên. Thông qua kết quả khảo sát về chương trình thực hành công tác xã hội nhóm, nhóm tác giả đề xuất những hoạt động cụ thể cho cả sinh viên, khoa CTXH, trường Đại học Sư phạm Hà Nội và các cơ sở thực hành. Sự thay đổi ở cả bốn hệ thống trên một cách tổng thể sẽ nâng

cao tính hiệu quả, chuyên nghiệp với các chương trình thực hành nhóm của sinh viên Khoa Công tác xã hội, Đại học Sư phạm Hà Nội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Báo cáo thực hành Công tác Xã hội nhóm (2010-2020), Khoa Công tác xã hội, trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [2] Brown, Karley, & Vitali, 2002. Building bridges: perspectives from the field. *Canadian School social work*, 4, tr.55-65
- [3] Gitterman, A.L., 1989. Field instruction in social work education: Issues, tasks, and skills. *Clinical Supervisor*, 7, tr.77-91
- [4] Hoàng Thị Thu Hoài và cs, 2018. *Thực trạng kỹ năng thực hành nghề của sinh viên ngành CTXH tại trường Đại học Lao động – xã hội (Cơ sở 2), Thành phố Hồ Chí Minh: Phân viện Học viện Thanh thiếu niên Việt Nam.*
- [5] Knight, C., 1997. *A study of MSW and BSW students' involvement with group work in the field practicum.* Social Work with Groups, 20, tr.31-49
- [6] Kiều Văn Tu, 2015. Giáo dục CTXH theo chuẩn đầu ra. *Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp*, 12, tr.55-61
- [7] Nguyễn Duy Nhiên, 2010. *Công tác xã hội nhóm*. Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [8] Nguyễn Ngọc Hương, Nguyễn Thu Trang, 2015. Chuẩn thực hành công tác xã hội với thanh thiếu niên và công tác xã hội với thanh thiếu niên trong môi trường học đường: Giới thiệu mô hình của Mỹ và gợi ý cho Việt Nam. Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc tế: “*Công tác xã hội trường học: Kinh nghiệm quốc tế và định hướng phát triển ở Việt Nam*”. Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội, tr. 27-36
- [9] Nguyễn Thanh Bình, 2017. Một số gợi ý về nội dung và hình thức tổ chức thực hiện công tác xã hội học đường ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. *Tạp chí Nhân lực Khoa học xã hội*, số 2/2017, tr. 40-46.
- [10] Nguyen Thi Mai Huong, Nguyen Thu Ha, 2020. Mô hình thực hành CTXH trường học đa tầng và ứng dụng trong giải quyết vấn đề bạo lực học đường của học sinh, *Tạp chí tâm lý học Việt Nam*, số 11-2020, tr. 44-57.
- [11] Nguyễn Hữu Tân, 2018. *Khái quát hệ thống kỹ năng CTXH hướng đến sự hình thành khả năng thực hành CTXH tổng quát và đề xuất biện pháp hỗ trợ sinh viên phát triển kỹ năng*, Thành phố Hồ Chí Minh: Phân viện Học viện Thanh thiếu niên Việt Nam
- [12] Trịnh Phương Thảo – CNĐT, *Xây dựng nội dung kiểm huấn cho đội ngũ kiểm huấn viên CTXH tại các cơ sở phục vụ đào tạo cho khoa CTXH*, Đại học Sư phạm Hà Nội, Đề tài cấp trường, nghiệm thu 2018.

ABSTRACT

The current field practicum with group work in schools of the Faculty of Social Work, Hanoi National University of Education

To Phuong Oanh* and Trinh Phuong Thao

The Faculty of Social Work, Hanoi National University of Education

The current field practicum with group work in schools of the Faculty of Social Work, Hanoi National University of Education, has had remarkable success, creating trust and a strong position in practicing social work methods at partner schools. By using the desk-research method (analyzing practicum reports conducted by students), the in-depth interview method with teachers, and school administrators at the placement organizations, the authors draw out the benefits, difficulties, and challenges of group social work performance. Based on the survey results, the authors proposed some recommendations for the Faculty of Social Work, HNUE to gradually improve and focus on developing school social work in general and group social work in particular, considering this as the central activity - one of the strategic developmental directions of the Faculty and the University.

Keywords: field practicum, group social work, Social work in schools.